

RADNIČKA PRAVA

VIJESTI TEKSTOVI VIDEO RADNO PRAVO PARTNERI

Unesite pojam :

ČLANCI

INTERVJUI

ISTRAŽIVANJA

KNJIGE

VIŠE OD TREĆINE OSOBA S INVALIDITETOM U RIZIKU JE OD SIROMAŠTVA

Objavljeno: 09.11.2021

„Prema podacima navedenim u Zagrebačkoj strategiji borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti, stopa rizika od siromaštva za osobe s invaliditetom bila je 37,1 posto u 2018“ piše naša Ana Vragolović u prvom od šest tekstova o iskustvima osoba s invaliditetom u svijetu rada, u kojem istražuje uzroke takvih poraznih podataka.

Osobe s invaliditetom teško su zapošljiva kategorija nezaposlenih osoba, kaže podatak s Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Tek mali broj osoba s invaliditetom ima posao, mnogi su duže vremena nezaposleni, a mnogi nemaju nikakvog radnog iskustva pa se, između ostalog, i zbog toga ne mogu zaposliti.

Nekoliko je razloga takvoj situaciji. Najprije, kod zapošljavanja u središte pozornosti uglavnom dolazi invaliditet, umjesto sposobnosti, kompetencija i motiviranosti osobe za rad. Drugi su razlozi predrasude koje nastaju zbog neznanja i nezainteresiranost poslodavaca i javnosti za upoznavanje s različitim vrstama invaliditeta i potrebnim tipovima podrške.

Kakva su iskustva osoba s invaliditetom kod traženja posla i rada prikazat ćemo u seriji od šest tekstova pod naslovom “Osobe s invaliditetom u svijetu rada”. U prvom tekstu pišemo o iskustvima osoba s multiplom sklerozom i uzročno-posljedičnoj vezi između nezaposlenosti i siromaštva, a razgovaramo s predsjednicom Saveza društava multiple skleroze Hrvatske (SDMSH), **Dijanom Roginić**.

Multipla skleroza je upalna bolest središnjeg živčanog sustava koja se razvija između 15. i 45. godine, a u kasnijim fazama poprimi teže oblike. Često ju se naziva “bolest s tisuću lica”, jer se manifestira na različite načine pa može biti i lako vidljiva i nevidljiva.

Naša sugovornica objašnjava nam da multipla skleroza “automatski asocira na dugotrajna bolovanja i smanjenu produktivnost na radnom mjestu kod svakog prosječnog poslodavca u Hrvatskoj” te da je “malo koji poslodavac spreman uložiti energiju i trud u zapošljavanje osobe s invaliditetom.” Potom dodaje: “Smatramo da je to uvelike posljedica neznanja, jer osobe s multiplom sklerozom uz odgovarajuću podršku itekako mogu nadmašiti očekivanja svakog poslodavca.”

Vjeko, sudionik kampanje [Ja sam više od MS-a!](#) koju je pokrenuo SDMSH, prepričava svoje iskustvo iz srednje škole – učenici su mislili da je privilegirani jer je ispituje mogao pisati onda kad mu je zdravije to dopuštalo, npr. tjedan-dva nakon redovnog termina, i da mu učitelj pomaže u rješavanju ispita jer ih je pisao u kabinetu. Kaže da je često osjećao ljubomoru drugih učenika, i zbog nje gubio prijatelje, pa se pita “Na što su ljubomorni, pa u 21. godini sam završio u kolicima?”

Potom objašnjava iskustvo rada nakon završenog faksa: “Zaposlen sam u ustanovi koja nije prilagođena za osobe u kolicima. Pitao sam poslodavca mogu li raditi od kuće, on je rekao ‘ne’ jer će ga onda svi drugi to pitati. Međutim, svi drugi radnici u toj firmi su zdravi ljudi i hodaju. Još sam ga pitao: ‘Sad je 15. prosinca, -3 stupnja vani, pada kiša, ne snijeg, samo kiša. Kako da ja dođem na posao?’”

Petra, također sudionica kampanje, na radnom je mjestu imala slično iskustvo kao i Vjeko. Prva šefica nije htjela prilagođavati radno mjesto za nju, “jer se na njoj ne vidi da je bolesna”. Petra objašnjava takvu percepciju okoline: “Mnoge žene vole se srediti i lijepo obući. Ne moraju osobe s invaliditetom hodati okolo poderane, prljave, raščupane. Invaliditet ne znači to. Osoba s invaliditetom je osoba koja i hoda, ali recimo ja imam neke druge probleme – s koncentracijom, pamćenjem, treba mi više vremena da obavim neki zadatak. U jednoj fazi imala sam noću epileptične napadaje, to je taj dio iza izgleda što ljudi ne znaju.”

Nije mogla raditi osam sati pa su joj skratili radno vrijeme na četiri sata: “Međutim, u četiri sata počeo mi se davati posao za osam, počeo se vršiti pritisak na mene, kontrolirati u kojem roku sam obavila neki posao, morala sam nositi registratore, dizati stvari, a nisam to mogla jer imam smetnje ravnoteže i jako slabe ruke.”

Zbog nerazumijevanja okoline i poslodavaca mnoge osobe s multiplom skrivaju da su oboljele, pa se uz bolest bore i sa zadržavanjem radnog mjesta i radom u uvjetima koji im ne odgovaraju, a koji bi se mogli poboljšati uz minimalnu prilagodbu. Prema podacima iz *Baze podataka SDMSH-a* čak 55,93 posto oboljelih osoba (ukupno 3161) nije uspjelo zadržati posao nakon dijagnosticiranja bolesti, a 64,44 posto osoba strahuje da bi mogli ostati bez posla ako poslodavac sazna za bolest.

Također, radna atmosfera i uvjeti rada mijenjaju se kad osoba poslodavca i okolinu obavijesti o postojanju bolesti. Tada se velik broj oboljelih zaposlenih suočava se s diskriminativnim ponašanjima radnih kolega i poslodavaca.

“Poslodavci i radna okolina vrlo često ne razumiju o kakvoj je bolesti riječ pa osoba nailazi na neshvaćanje i odsutnost sluha za simptome i rad s multiplom sklerozom. S druge strane, osobe s MS-om koje imaju status osobe s invaliditetom nerijetko ne mogu ostvariti svoja prava na radnom mjestu. Poslodavci su također neinformirani o postojanju Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, kao što u većini slučajeva smatraju da će zaposlenik, ukoliko u jednom trenutku regulira svoj status osobe s invaliditetom, imati velike i neostvarive prilagodbe radnog mjesta te da će takva osoba od njih potraživati posebna prava i povlastice”, objašnjava Dijana Roginić.

SIROMAŠTVO OSOBA S INVALIDITETOM

Nemogućnost pronalazjenja ili zadržavanja posla zbog raznih oblika diskriminacije, negativna percepcija invaliditeta, kulturne i prostorne prepreke – sve su to faktori koji vode do siromaštva i socijalne isključenosti osoba s invaliditetom.

Prema podacima navedenim u [Zagrebačkoj strategiji borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti](#), stopa rizika od siromaštva za osobe s invaliditetom bila je 37,1 posto u 2018. Jedno [istraživanje iz 2005.](#) pokazuje da je te godine većina osoba s invaliditetom imala riješeno stambeno pitanje, ali da je probleme s plaćanjem režija imalo 42,5 posto njih, a više od polovice moralo je zbog štednje smanjiti potrošnju plina.

Foto: [Pxfuel](#)

Žene s invaliditetom u dodatnom su riziku. Na primjer, u nezadovoljavajućim uvjetima stanovanja (bez osnovnih priključaka za struju, vodu, kanalizaciju, poljski WC, skućeni prostor) živi 12,4 posto žena s invaliditetom, navodi se u [Izvešću o radu pravobranitelja za osobe s invaliditetom](#).

Zapošljavanje je uvjetovano mogućnošću obrazovanja, a statistički podaci daju crnu sliku: 72,8 posto od ukupnog broja žena s invaliditetom nema završenu osnovnu školu ili ima završenu samo osnovnu, a 18,2 posto ima završenu srednju školu.

Osobe s invaliditetom sa smanjenim mogućnostima zarađivanja za život moraju preživjeti s 1500 kn osobne invalidnine ili s doplatkom za njegu i pomoć (puni iznos doplatka je 600 kn, a smanjeni 420 kn). S tim iznosima trebali bi plaćati stan, hranu, troškove održavanja zdravlja i sve ostalo.

Naša sugovornica Dijana Roginić objašnjava kako se ta situacija odražava na osobe s multiplom sklerozom: "Čak 22,71 posto osoba s multiplom sklerozom osobna primanja ostvaruje putem doplatka za njegu i pomoć, pa se usuđujemo reći da su u velikom riziku od siromaštva. Prema Bazi podataka SDMSH samo 30,15 posto osoba s multiplom sklerozom zaposleno je na puno radno vrijeme, dok je čak 48,37 posto umirovljenika. Osobna primanja čak 39,35 posto njih ostvaruje kroz invalidsku mirovinu za koju znamo da je daleko od standarda dovoljnog za dostojanstven život. Socioekonomski položaj zaposlenih osoba s multiplom sklerozom svakako je bolji od položaja nezaposlenih osoba, ali i one većine koja je u invalidskim mirovinama, jer, nažalost, velika većina njih nije imala mogućnost iskoristiti svoje potencijale u svijetu rada, što je dovelo do velike socijalne isključenosti."

U ranije spomenutom istraživanju na pitanje "Što bi društvo moglo učiniti da se poboljša položaj obitelji osoba s invaliditetom?" najviše odgovora osoba s invaliditetom odnosilo se na omogućavanje njihovog zapošljavanja kako bi dobili priliku da sami pridonose boljoj kvaliteti života, da ih društvo prihvati i da postanu jednaki kao ostali građani.

Jedan dio odgovora odnosio se i na poboljšanje zakonske regulative vezane uz davanja, koja ne bi trebala biti simbolična, nego odgovarati stvarnim potrebama.

U više od 15 godina otkako je istraživanje provedeno, situacija se, čini se, nije promijenila. O povećanim troškovima života na osnovu invaliditeta razgovara se već cijelo desetljeće na razini ministarstava. Savez društava multiple skleroze Hrvatske i drugi savezi i udruge osoba s invaliditetom bore se za donošenje zakonske regulative koja bi pokrila povećane troškove života zbog invaliditeta – Zakon o inkluzivnom dodatku. Taj prijedlog konačno je uvršten u Vladin plan zakonodavnih aktivnosti, a na rasporedu je u četvrtom kvartalu 2022.

Razlozi za uvođenje inkluzivnog dodatka nisu samo povećani zdravstveni troškovi (koji su veliki financijski izdatak – podrazumijevaju kontinuirane troškove odlaska liječniku, terapije, rehabilitaciju, simptomatsku terapiju koja ne ide na teret HZZO-a), nego i drugi aspekti života.

“Na primjer, prilagodba životnog prostora svom invaliditetu i mogućnostima, organizacija prijevoza za osnovne životne potrebe zbog nepristupačnosti i nedostupnosti ikakvog, a kamoli prilagođenog javnog prijevoza za osobe s invaliditetom. Osoba sa smanjenom pokretljivošću često puta nema izbora da bude uključena u društveni život u zajednici jer problem pristupačnosti je golem problem u Hrvatskoj – arhitektonske barijere na ulici i u javnim institucijama su prisutne, a kamoli ako govorimo o društvenoj zajednici. Osoba s invaliditetom za sve navedeno ima povećane troškove i za još mnogo toga što je javnosti još uvijek nešto nejasno, dok se nažalost ne nađemo u tim cipelama”, objašnjava naša sugovornica.

KAKO POVEĆATI ŠANSE KOD ZAPOŠLJAVANJA

Ove i slične situacije u velikoj mjeri utječu i na mentalno zdravlje osoba s invaliditetom, stoga im je potrebna adekvatna podrška. Jedna osoba s invaliditetom rekla je: “Moji bližnji žele da ozdravim, po njima bih se samo trebao brinuti o zdravlju po cijeli dan. Meni je zdravlje samo sredstvo da ostvarim druge stvari koje me zanimaju.”

Promjena perspektive, upoznavanje i razumijevanje različitih vrsta invaliditeta, kvalitetna edukacija poslodavaca i podrška osobama s invaliditetom neki su od ključnih koraka prema kvalitetnijem i ugodnijem životu osoba s invaliditetom. Naravno, uloga države u osiguranju uvjeta je ključna.

“Vlastite potencijale i šanse možemo ostvariti ako nam država u kojoj živimo da sve uvjete kako bi sami ostvarili svoje potencijale. Prvenstveno se trebamo odmaknuti od medicinskog modela koji je prevladavao osamdesetih godina, kojemu je u središtu pažnje bilo oštećenje, a ne osoba. Mislim da na njemu još uvijek počiva sustav zapošljavanja i općenito sustav socijalne skrbi, koji populaciju osoba s multiplom sklerozom indirektno stavlja u pasivni položaj.

Briga unutar sustava socijalne skrbi sustav ne smije počivati samo na davanju novčanih naknada. Osoba s MS-om, kao i svaka druga osoba, želi ostvariti svoje potencijale, želi se obrazovati, želi raditi i želi imati pravedan zdravstveni sustav koji je podržava. Potrebno je sustavno organizirati podršku i dati osobama s multiplom sklerozom sve potrebne resurse za ostvarivanje vlastitih životnih ambicija”, zaključuje Dijana Roginić.

*Objavu ovog teksta podržala je Agencija za elektroničke medije, putem Javnog poziva za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama u 2021.

Izvor naslovne fotografije: <http://www.watchdogpfron.pl/>

Tekst napisala:

[Ana Vragolović](#)

VEZANI ČLANCI

< >

Invaliditet nije zapreka za rad

Radnice Orljave nastavljaju s borbom - do ispunjenja zahtjeva!

“Imamo stepenice, teško ćete se kretati”: Osobe s invaliditetom na radnom mjestu

Preporučite članak: